

meeste gevallen optimistisch. Vaticanum II slaagde er weliswaar niet in alle hinderpalen tussen catholica en reformatie weg te nemen.- Als voorbeelden noemt Van Holk in dat verband vaak: de kwestie van het pauselijk primaat, het monarchisch episcopaat, de wijze waarop binnen de catholica de onfeilbaarheidsgedachte werd beleefd en de positie van Maria-. Maar daar stond tegenover, dat er een onstuitbare beweging op gang was gebracht. Van nu af aan was er een pastorale in plaats van enkel een juridische omgang tussen katholieken en protestanten mogelijk. Bovendien bleken beide christelijke tradities heel veel zaken gemeenschappelijk te hebben. Die vormden van nu af aan het uitgangspunt bij het oecumenisch gesprek.³³

Meer algemeen was Van Holk van oordeel, dat het concilie een machtige worsteling was geweest van oude en nieuwe geest. Het resultaat daarvan was, 'dat de vertragers niet meer de wet op hun hand hebben. De vooruitstrevenden kunnen vooruit ... wij kunnen een verdere ontplooiing verwachten.'³⁴

Met deze vorm van opiniërende verslaggeving droeg Van Holk bij tot een betere kennis van Vaticanum II in Nederland. Daardoor namen de kansen op een verder gaande oecumenische toenadering alleen maar toe. Dat was nu precies wat hij van de post-conciliaire tijd verwachtte.

5. L.J. van Holk als medespeler op Vaticanum II

Medio februari 1982 wijdde *Het Remonstrantse Weekblad* een herdenkingsnummer aan de kort tevoren op achtentachtigjarige leeftijd overleden Van Holk. De bijdrage van dr. H.A.M. Fiolet aan dit nummer bevat een intrigerende zinsnede. Fiolet schrijft: 'In dit herdenkingsartikel mag misschien een hoogst onwaarschijnlijk feit bekend worden gemaakt, dat lang een goed bewaard geheim is gebleven. Het Concilie worstelde met de Verklaring over de Godsdienstvrijheid. Verschillende ontwerpen waren reeds afgewezen. Toen heeft mgr. J. Willebrands, die secretaris was van het Secretariaat voor de Eenheid van de Christenen en als zodanig gastheer van de waarnemers, aan Van Holk gevraagd een aanzet te maken voor een nieuw ontwerp dat uiteindelijk door het Concilie werd aanvaard'.³⁵

Hoe opmerkelijk deze mededeling ook moge zijn, hij was niet helemaal nieuw.

33. AvH: Inleiding door L.J. van Holk voor docenten en studenten van de groot-seminaries van het bisdom Breda en de Priesters van het Heilig Hart van Jezus, dd. 7 maart 1966.

34. AvH: Inleiding op het resultaat van het concilie, door L.J. van Holk voor het Remonstrants Convent te Utrecht, dd. 21 januari 1966.

35. H.A.M. Fiolet, Getuige van de een-makende kracht van het geloof in Christus, in: *Het Remonstrantse Weekblad* 41 (1982) nr. 3,5.